

Vraag	Antwoord	Scores

De Republiek in een tijd van vorsten

1 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Vlaanderen en Brabant werden gezien als de kerngewesten van de Nederlanden omdat (twee van de volgende):

- zij de meest welvarende/verstedelijkte gewesten van de Nederlanden waren.
- het Bourgondisch/Habsburgse bestuur daar gevestigd was.
- zij de meeste inwoners hadden van de Nederlanden.

per juiste reden

1

2 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit deze gebeurtenissen blijkt dat Mary Tudor brak met het beleid van haar vader doordat zij trouwde met een rooms-katholieke vorst (terwijl Hendrik zich had afgescheiden van de rooms-katholieke kerk) / protestanten vervolgde (terwijl Hendrik protestanten toeliet) 1
- Haar huwelijk werd door de rooms-katholieken in Engeland met instemming begroet omdat Filips II de belangrijkste rooms-katholieke vorst / verdediger van de rooms-katholieke kerk in die tijd was (waardoor hun positie werd versterkt) 1
- In Frankrijk werd dit huwelijk als een bedreiging gezien, doordat de positie van Spanje / de Habsburgers daardoor werd versterkt / Frankrijk ingesloten werd door gebieden van Filips II 1

3 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De ontwikkeling van de graanprijs is een indicatie voor de welvaart omdat aan graan een groot deel van het inkomen werd besteed. Hoe hoger de graanprijs, hoe minder er te besteden overbleef, want graan vormde het hoofdbestanddeel van het voedselpakket 2
- Een hoge graanprijs zorgde voor sociale onrust, omdat door duurte/hoge voedselprijzen de (stedelijke) bevolking opstandig werd 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 4 Kern van een juist antwoord is: • De commerciële landbouw: Moryson geeft aan dat er overvloed is aan boter, kaas en wortels/vee die op de markt wordt verkocht. Hiermee kunnen boeren in de Republiek tot welvaart komen / meer verdienen dan met graanverbouw • De moedernegotie/graaanhandel: Moryson geeft aan dat er graan wordt geïmporteerd uit Danzig voor eigen gebruik en doorvoer. Hiermee krijgt de stapelmarkt (van Amsterdam) / de handel van de Republiek een solide basis	2 2
5	maximumscore 3 In een juist antwoord wordt een juiste uitleg van de gevolgen van drie van de genoemde gebeurtenissen gegeven, bijvoorbeeld (drie van onderstaande): – 1567 De aankomst wordt zichtbaar door de grote stijging van de inkomsten uit Spanje. Alva krijgt een groot bedrag voor soldij mee uit Spanje. – 1568 De slag bij Heiligerlee wordt zichtbaar door voortzetting van de hoge inkomsten uit Spanje. Alva's leger wordt ingezet om de invasie af te slaan wat hoge kosten met zich meebrengt. – 1569 De invoering van de Tiende Penning wordt zichtbaar door de grote stijging in inkomsten uit de Nederlanden. De Nederlanden betalen fors hogere belastingen. – 1571 De uitrusting van de vloot naar Lepanto wordt zichtbaar door de daling van inkomsten uit Spanje. Filips II heeft bijna al zijn geld nodig voor de oorlog met de Turken en stuurt veel minder geld naar de Nederlanden. – 1572 De verovering van Den Briel / Het begin van de nieuwe invasie wordt zichtbaar door de grote stijging van inkomsten uit Spanje. Alva heeft veel geld nodig om de invasie te bevechten. – 1574 De invasie van Lodewijk van Nassau is zichtbaar in de grote stijging van inkomsten uit Spanje. Alva moet nog meer manschappen op de been brengen om de opstand te bestrijden. – 1575 Het staatsbankroet van Spanje is zichtbaar in de (meerjarige) daling van inkomsten uit Spanje. Blijkbaar heeft Spanje onvoldoende middelen om de strijd in de Nederlanden te financieren.	
	per juiste combinatie van gebeurtenis en uitleg	1

Opmerking

Als een juiste uitleg wordt gegeven, wordt aan de verwijzing naar het gevolg in de tabel 1 scorepunt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
6	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: In de omringende landen is geen sprake van godsdienstvrijheid (zoals Oranje aangeeft) want (een van de volgende voorbeelden): – in Engeland is (in 1534) de Anglicaanse Kerk tot staatskerk uitgeroepen. – in de Duitse landen kan sinds de godsdienstvrede van Augsburg (1555) in principe elke vorst zelf de heersende godsdienst bepalen. – in Frankrijk vindt een godsdienstoorlog (tot aan het Edict van Nantes van 1598) tussen rooms-katholieken en hugenoten plaats.	
7	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: • Uit bron 3 blijkt dat Oranje tegen de bloedige plakكاتen is • De edelen die het Smeekschrift (bron 4) ondertekenen, verzetten zich tegen het harde overheidsoptreden tegenover de 'kettters' (want zij verzoeken om opschorting van de plakكاتen)	1 1
8	maximumscore 5 Voorbeeld van een juist antwoord is: • In de Pacificatie van Gent werd de politieke tegenstelling tussen de gewesten die trouw waren gebleven aan koning Filips/de Spaanse landvoogd en de opstandige gewesten verzoend • In de Pacificatie van Gent werd de religieuze tegenstelling tussen calvinisten (sterk in Holland en Zeeland) en rooms-katholieken (sterk in de overige gewesten) verzoend • In de bron wordt koning Filips II als spil van de vrede gezien / wordt van de koning verwacht dat hij de vrede/eendracht zal helpen bewaren • wat geen juiste weergave is, omdat Filips II de Pacificatie nooit heeft erkend / zijn beleid niet heeft willen aanpassen naar een tolerantere godsdienstpolitiek • wat leidde tot het uiteenvallen van de Pacificatie van Gent (in de Unie van Atrecht en de Unie van Utrecht)	1 1 1 1 1
9	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is: 1588 was een belangrijk omslagpunt in: • militair opzicht, want door het verslaan van de Armada (waarmee een Spaanse inval werd voorkomen) raakte Spanje financieel uitgeput waardoor aan de offensieve plannen van Spanje / de directe invasiedreiging een einde kwam / beheersten Engeland en de Republiek de Noordzee • politiek opzicht, want doordat de Staten besloten zonder vorst verder te gaan ontstond er een Republiek / nieuwe staatkundige situatie	1 1

Eindexamen havo geschiedenis 2012 - II

havovwo.nl

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 2 De juiste combinaties zijn: 1-d; 2-c; 3-a; 4-b	
	indien vier combinaties juist	2
	indien drie of twee combinaties juist	1
	indien minder dan twee combinaties juist	0
11	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• Door oorlog met Frankrijk moest Spanje/Filips II zijn aandacht verdelen / had de Republiek een bondgenoot	1
	• De status van de Republiek was nog gering / een koning onderhandelt meestal alleen met andere vorsten / Van Oldenbarnevelt representeerde een Republiek (die hun vorst had afgezet) / was een burger	1
	• De (calvinistische) Republiek had er belang bij dat de Franse hugenoten (hun calvinistische geloofsgenoten) minder bedreigd werden	1
12	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• De penningtekst stelt de waarde van militaire acties ter discussie; staatsgezinden moesten niets hebben van het machtsvertoon van de Oranjes (van Frederik Hendrik bijvoorbeeld)	1
	• Amsterdam was stapelmarkt/Europees handelscentrum, de handel gedijde (in de ogen van de Amsterdamse regenten) beter in vrede- dan in oorlogstijd	1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: • In 1650 besloten de Staten-Generaal zonder stadhouder door te gaan. Het motief voor dit besluit was dat de gewesten de stadhouders te oorlogszuchtig vonden (want oorlog was duur en schaadde de handel) / hun soevereiniteit wilden bewaken • In 1672 werd het stadhouderschap hersteld / werd Willem III opperbevelhebber van het Staatse leger. Het motief hiervoor was dat de buitenlandse politiek (van Johan de Witt om wisselende bondgenootschappen te vormen) mislukt bleek / de Republiek van vier kanten werd aangevallen • In 1702 begon het Tweede Stadhouderloze Tijdperk, er werd geen nieuwe stadhouder benoemd. De Staten-Generaal waren ontevreden over de ruime bevoegdheden die Willem III zich had toegeëigend	1 1 1
	<i>Opmerking</i> <i>Alleen bij een juiste combinatie van besluit en motief van de Staten-Generaal wordt 1 scorepunt toegekend.</i>	
14	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: bij 1: • Mercantilistische maatregelen (van Frankrijk) zoals deze ondergroeven de economisch positie van de Republiek / beconcurrerden de handel bij 2: • De Republiek wierp zich op als verdediger van het calvinisme / had goede contacten met de Franse hugenoten, waardoor vervolging van calvinisten (waarvan de herroeping van het Edict een uiting was) in strijd werd geacht met de belangen van de Republiek	1 1

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

- 15** **maximumscore 2**
Voorbeeld van een juist antwoord is:
- Deze anti-Franse houding paste bij het communistische doel dat de Vietminh voor Vietnam had omdat zij antikapitalistisch waren / streefden naar gelijkheid.
  - Deze anti-Franse houding paste bij het nationalistische doel dat de Vietminh voor Vietnam had omdat zij streefden naar een onafhankelijk Vietnam.

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: De discussie over de vlag in het telegram is belangrijk voor de afweging wie er gesteund wordt, omdat uit de betekenis van de Vietnamese vlag kan worden afgeleid of de regering van Ho Chi Minh al of niet communistisch is, wat er (in de Koude Oorlog) toe leidt de regering van Ho Chi Minh (of de Fransen) wel of niet te steunen.	
17	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: De bewering in dit fragment dat de Verenigde Staten met dollars invloed proberen te krijgen in Vietnam past bij het communistische vijandbeeld van de Verenigde Staten als kapitalistisch land dat economische belangen wil veiligstellen / gedekoloniseerde gebieden ondergeschikt probeert te houden aan westerse landen.	
18	maximumscore 2 De juiste volgorde is: 3, 6, 1, 5, 4, 2 <i>Opmerking</i> <i>Als door het wegstrepen van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.</i>	
19	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Volgens de dominotheorie zou de communistische machtsovername in een Aziatisch land ertoe leiden dat meer landen in Azië communistisch zouden worden, wat bijdroeg aan het Amerikaanse Vietnambeleid dat probeerde te voorkomen dat heel Vietnam communistisch zou worden.	
20	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: • De bewering is in overeenstemming met de westerse visie op de Akkoorden van Genève, omdat hierin het vertrek van de Fransen uit Vietnam (zoals bepaald in de Akkoorden van Genève) gezien wordt als einde van Vietnam als kolonie 1 • De bewering is in strijd met de communistische visie op de Akkoorden van Genève, omdat hierin de rol van de Verenigde Staten in Vietnam / de afhankelijkheid van het Zuid-Vietnamese regime van de Verenigde Staten wordt gezien als een voortzetting van het kolonialisme 1	

Eindexamen havo geschiedenis 2012 - II

havovwo.nl

Vraag	Antwoord	Scores
21 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	Er is sprake van continuïteit in het Vietnambeleid, omdat Kennedy het beleid van zijn voorganger voortzette om Zuid-Vietnam militair te steunen / het communisme in Vietnam te bestrijden	1
	Er is sprake van een breuk in het Vietnambeleid, omdat Kennedy begon met het sturen van grote aantallen adviseurs (wat niet gebeurde onder zijn voorganger)	1
22 maximumscore 4	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	De Zuid-Vietnamese boeren werden door Diem gedwongen om in versterkte dorpen te leven. Het radiobericht speelt in op het verzet hiertegen, door aan te geven dat de communisten de versterkte dorpen zullen afschaffen	2
	De boeddhisten werden door (de katholieke) Diem gediscrimineerd. Het radiobericht speelt in op het verzet hiertegen, door aan te geven dat de communisten streven naar godsdienstvrijheid	2
23 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord is: De strategie van de beperkte oorlog hield in dat de Verenigde Staten een oorlog met de Volksrepubliek China probeerden te vermijden, wat in gevaar werd gebracht door het bombarderen van doelen dicht bij de grens tussen Noord-Vietnam en de Volksrepubliek China (zodat minister McNamara dit liet schrappen uit het aanvalsplan).	
24 maximumscore 3	De juiste combinaties zijn: Fragment A hoort bij politicus 3 (Lyndon B. Johnson). Fragment B hoort bij politicus 2 (Ngo Dinh Diem). Fragment C hoort bij politicus 4 (Richard M. Nixon). Fragment D hoort bij politicus 1 (Ho Chi Minh).	
	indien vier combinaties juist	3
	indien drie of twee combinaties juist	1
	indien minder dan twee combinaties juist	0
25 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord is: Met het beeld van de jongens naast de vernietigde Amerikaanse tank kan de Noord-Vietnamese regering de politieke boodschap overbrengen dat de (vindingrijke) Vietnamese bevolking succesvol/onverzettelijk is in de strijd tegen de Verenigde Staten / dat het hele volk deelneemt aan de strijd tegen de Verenigde Staten.	

Vraag	Antwoord	Scores
26	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat de foto (met een Amerikaanse tank) vermoedelijk in Zuid-Vietnam is genomen, omdat het Amerikaanse leger niet in Noord-Vietnam heeft gevochten.	
27	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: • Een positief gevolg van de Vietnamoorlog voor de economie van de stad Saigon is (een van de volgende): – De werkgelegenheid nam toe. – De economie van de stad Saigon kreeg een grote impuls (door de koopkracht van Amerikaanse soldaten). • Een negatief gevolg van de Vietnamoorlog voor de economie van de stad Saigon is (een van de volgende): – De economische tegenstellingen werden vergroot (doordat een kleine groep profiteerde en de meesten door de oorlog erop achteruit gingen). – De economie van de stad werd ontwricht (door de vlucht van grote aantallen boeren naar de stad). – De voedselprijzen in de stad stegen (omdat de landbouw werd verwaarloosd).	1 1
28	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: Uit de bron blijkt dat de regering van Zuid-Vietnam de eigen bevolking niet vertrouwt / Amerikaanse hulp nodig heeft om meester te worden van het platteland, waaruit blijkt dat het Zuid-Vietnamese platteland met succes is geïnfiltreerd door de Vietcong / de zijde van de Vietcong kiest in de strijd tegen de regering in Saigon.	
29	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is: bij 1: • Thomas Kingsley ziet Zuid-Vietnamese soldaten als nietsnutten en heeft er dus weinig vertrouwen in dat zij de rol van het Amerikaanse leger in de Vietnamoorlog zullen overnemen (zoals de vietnamisering beoogt) bij 2: • Thomas Kingsley noemt de oorlog een zinloze oorlog, waarmee hij het verzet van de protestgeneratie tegen de Vietnamoorlog verwoordt bij 3: • Thomas Kingsley geeft aan dat niemand zich een voorstelling kan maken van wat er in Vietnam gebeurt, waardoor hij zich bij terugkeer in de Amerikaanse samenleving onbegrepen kan voelen (wat bijdraagt tot de ontwikkeling van het Vietnamsyndroom)	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
30	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is dat Paul Conrad de mening weergeeft dat zwarte soldaten in Vietnam strijden voor mensenrechten/vrijheid/gelijkheid, die zij in eigen land niet hebben / dat de belangrijkste strijd voor zwarten niet in Vietnam plaatsvindt maar in de Verenigde Staten zelf.	
31	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: - In de Vietnamoorlog had de persvrijheid journalisten in staat gesteld informatie te verspreiden over de situatie in Vietnam, - wat een negatief effect bleek te hebben gehad op de oorlogvoering / het draagvlak voor de oorlog in de Verenigde Staten had ondermijnd (waaruit de Amerikaanse regering de les trok dat de bewegingsvrijheid van journalisten in toekomstige conflicten, zoals de Golfoorlog, beperkt diende te worden)	1 1

Bronvermeldingen

bron 1	J.N. Jacobsen Jensen, Moryson's reis door en zijn karakteristiek van de Nederlanden in: Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap (gevestigd te Utrecht), deel 39, Utrecht 1918, pag. 256.
bron 2	F. Grapperhaus, Alva en de Tiende Penning (Zutphen 1984), pag. 123.
bron 3	P.Geyl, Geschiedenis van de Nederlandse stam deel I, Amsterdam/Antwerpen 1961, pag. 238.
bron 4	R. van Roosbroec, Willem van Oranje, droom en gestalte, Hasselt 1962, pag. 53-54.
bron 5	Daniël R. Horst, De Opstand in zwart-wit, propagandaprenten uit de Nederlandse Opstand 1566-1584, Zutphen 2003, pag. 244.
bron 6	ontleend aan: Foreign Relations of the United States, 1946, volume VIII The Far East, Washington 1971, pag. 61.
bron 7	ontleend aan: O. Fallaci, Interview with History, Boston 1976, pag. 81.
bron 8	ontleend aan: J. Clark Pratt, Vietnam Voices, Perspectives on the War Years 1941-1982, New York 1984, pag. 94-95.
bron 9	fragment A, ontleend aan: J.P. Glennon (red.), Foreign Relations of the United States, 1964-1968, volume I Vietnam 1964, Washington 1992, pag. 622. fragment B, ontleend aan: http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v02/d113 . fragment C, ontleend aan: http://millercenter.org/scripps/archive/speeches/detail/3890 fragment D, ontleend aan: F. Logevall, The Origins of the Vietnam War, Essex 2001, pag. 95.
bron 10	The Documentary Album of Cu Chi 1960-1975 (2), Ho Chi Minh City 2002, pag. 39.
bron 11	ontleend aan: J.P. Harrison, The Endless War, Fifty Years of Struggle in Vietnam, New York 1982, pag. 193.
bron 12	ontleend aan: J. Clark Pratt, Vietnam Voices, Perspectives on the War Years 1941-1982, New York 1984, pag. 465-466.
bron 13	P. Conrad, Drawing the Line, The Collected Works of America's Premier Political Cartoonist, Los Angeles 1999, pag. 173.